

The Project Gutenberg eBook of Maisteri kesävieraana: Näytelmä kolmessa näytöksessä, by Nestor Tanner

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Maisteri kesävieraana: Näytelmä kolmessa näytöksessä

Author: Nestor Tanner

Release date: November 25, 2015 [EBook #50547]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MAISTERI KESÄVIERAANA: NÄYTELMÄ
KOLMESSA NÄYTÖKSESSÄ ***

E-text prepared by Tapio Riikonen

MAISTERI KESÄVIERAANA

Näytelmä kolmessa näytöksessä

Kirj.

NESTOR TANNER

Rauman Kirjapaino-Osakeyhtiön Kirjapainossa 1898.

Henkilöt:

Maisteri Toivola.
Talonisäntä.
Talonemäntä.
Talontyttö Selma.
Männistön Maija.
Kaksi vierasta miestä.

Ensimmäinen näytös.

Näyttämö kuvaa talonpoikaista tupaa. Isäntä paikkaa siloja, emäntä kehrää ja tytär ompelee. Matkustava herra kesäisessä matkailijapukimessa tulee kumarrellen laukkunensa tupaan ja katselee ympärillensä.

Toivola, Isäntä, Emäntä, Tyttö.

TOIVOLA. Hyvää päivää! Sopsisiko minun saada asua tässä talossa tämän kesän?

ISÄNTÄ (Nostamatta päätään työstänsä). Noh! — miks'ei. Mistäs ollaan?

TOIVOLA. Helsingistä minä olen ja nimeni on Toivola. (Kättelee emäntää, tytärtä ja isäntää, kääntyen sitte ympärillensä katsellen, jolla aikaa isäntä kuhisee ja viittailee emännälle ja vieraasen kaikenmoisilla liikkeillä.)

EMÄNTÄ. Niin, (lopettaen kehräämisensä), kyllähän meillä olla saatte.

TOIVOLA. Paljonko maksaa kuukaudessa asunto ja ruoka sekä muuten täysihoito?

ISÄNTÄ. Niin — — enhän — hm, tuota taida sanoa näin äkkiä.

EMÄNTÄ. Olisiko markka päivältä paljo?

TOIVOLA. Ei suinkaan, ei suinkaan.

EMÄNTÄ. Minä vaan en ole tottunut kaikkia ruokia niin hienosti laittamaan — — sano — laittamaan — — sano — laittamaan.

TOIVOLA. Kylläpä siitä toimeen tullaan. Minä en vaadikaan mitään erinomaisia laitoksia, ei mitään herkkuja, kunhan vaan ruoka on puhdasta ja tuoreen makuista. Niinkuin, tuoretta lihaa, perunoita, kalaa, kanan munia sekä leipää tietysti myös, ja muuta semmoista tavallista ruokaa. Kauranryynivelli on myöskin hyvin terveellistä syödä.

EMÄNTÄ. Kyllä minä koetan parastani. — Kun olisi useampia vieraita, antaisin halvemmallakin asunnon, ravinnon ja hoidon.

TOIVOLA. Saatanhan minä toimittaa tänne muitakin kesävieraita.

ISÄNTÄ (Aina vaan neulojen). Tottapa meille sopii asumaan vaikka useampikin, — on meillä huoneita...

TOIVOLA. Niinpä, — — niin minäkin luulen. Minä lähdän noutamaan tavaroitani siis, ja asun täällä tämän kesän, — — ja kalastelen tuolla tuon kauniin järven rannalla...

ISÄNTÄ. Asukaa täällä vaan! — Kyllä täältä kaloja saatte.

TOIVOLA. Minä menen noutamaan matkalaukkuni tänne.

(Menee.)

ISÄNTÄ. Ei sille Toivolalle — niin oli kaiketi hänen nimensä — tarvitse muokata kaikkia hyviä ruokia. Kyllä ne laiskat herrat saavat syödä huonompaakin ruokaa, — ja niinpä se itsekin sanoi: "Ei hän vaadi herkkuja".

EMÄNTÄ. Mahtaako se vaan meille maksaa?

ISÄNTÄ. Se on tietty. Vai eiköst', — vai eiköst'. — — — Aina herrat runsaasti maksavat sekä antavat vielä juomarahat ja hyvät ryyppyt. Ei meidän tänä suvena tarvitse viinaa ostaa. Toivola antaa meille viinaa niin paljo kuin vaan juodaan, sen saat nähdä, ja saavatpa nyt rengitkin kerran suunavauksia.

EMÄNTÄ. Taitaa olla hyvä herra tuo Toivola. — — Mikkolassa kumminkin asui viime suvena oikein erinomainen mies, tukkiherra, se se Nordenfani, tai mikä sen pahuksen nimi taas olikaan. Se juotti heti, kun tuli taloon, taikka piti semmoiset tulijaiset, että koko talon väki pylyyli, ja emäntäkin sanoi saaneensa siltä hienoa Tinttaviiniä. Se oli hyvä herra, se.

TYTTÖ (Ommellessaan). Saa nähdä, antaako se Toivola minulle mitään?

ISÄNTÄ. Antaa kyllä. Vai eiköst', — vai eiköst'. — Aina herrat tytöt rakkaina pitävät ja heitä "respekteeraa".

EMÄNTÄ. Laita itsesi nyt puhtaampiin vaatteisiin ja puhu sen Toivolan kanssa hyvin hienosti, niin kyllä Toivola rupee sinusta pitämään, — herrat hyväilevät hienoja likkoja.

TYTTÖ. Minulle täytyy tehdä pian uusia vaatteita. En minä kehtaa sen Toivolan kanssa puhua vanhoissa vaatteissa.

ISÄNTÄ. Tehdään kai niitä. Kyllä Marseenin mampselli niitä pian tekee ja laittaa vielä semmoiset rusetit, turnöörit, krumilunssit, ett' älä huoli. Mutta laittakaa nyt huoneet puhtaiksi ja toimittakaa

syömistä Toivolalle! Minä tuon aitasta sianreiden pöytään. Kyllä Toivolan kumminkin nälkä on. Maalu! mihin sä pistit aitan avaimen silloin kun olit ottamassa perunapuurojauhoja? Taitaa olla piimäkamarin muurinotsalla.

EMÄNTÄ. Niin aina — ja herrat syövätkin possun pintaa niin mielellänsä. Tuo koko reisi vaan! Ei sille kumminkaan vähät piisaa. Minä keitän munia, tahi keitä sinä, Selma, Toivolalle munia, vaan hyvin kypsiksi! Ei ne herrat tykkää raakamaisista.

ISÄNTÄ. Rahaa meille tulee Toivolasta ja muista herroista — ja kyllä minä niitä nyljen, sen sanon, — ei se ole syntikään. Kylläpä herroilta saakin kiskoa, — ei se ole synti, eikä häpeä, kun se Toivola nyt vaan tulisi! Nyt on niin kova rahanahtaus, ettei sitä mistään tahdo saada. — Toivola meille taitaa antaa jo tänään muutaman markan juomarahoiksi, ja varmaankin se hyvät tulijaiset "pistouvaa". Totta se semmoinen herra on. Vai eiköst', — vai eiköst'.

EMÄNTÄ (Häärää touhussaan). Laitetaan vaan Toivolalle valmiiksi kaikki ja pidä sinä, tyttö, munista murhe, ettei ne ole raakamaisia!

(Menee).

ISÄNTÄ. Niin oikein, — pankaa valmiiksi Toivolalle, kun se kumminkin pian tulee! — — Kyll' se provasti Kaimanius-vainaja näemmäs sanansa piti. Hän sanoi aina: Teillä on niin kaunis talo ja kauniilla paikalla. Minä toimitan teille kesävieraita. Samaa kuuluu sanoneen Rajaportin Manta, joka palveli pappilassa siihen aikaan alikarjakkona. Hänkin oli luvannut meille toimittaa kesävieraita.

(Esirippu laskee).

Toinen näytös.

Edelliset, Männistön Maija ja kaksi vierasta miestä.

TOIVOLA (Istuu siistinnäköisessä huoneessa keinutuolissa sanomalehti kädessä ja laulaa säveleellä "Laulajapoika"):

Järven laineet ja tuima tuuli
Tuntevat huoliani :,
Ahtolan armas hellä helma
Kätkee mun suruani :,

Kun istun yksin rannalla
Ja itken ikävääni :,
Niin silloin järven aaltoset
Ovat ystäviäni :,

Toiveeni petti ja neitoni jätti
Mun järven aaltoloihin :,
Usein olen upottanut
Kyyneleeni noihin :,

ISÄNTÄ (Tulee veitikkamaisesti laulun lopussa viinapullo kädessä). Passaako ottaa ryyppy? Ei Toivolalla taida vielä kumminkaan olla parempia aineita kotona? (ottaa pullon suusta ryyppyn).

TOIVOLA. Minä en käytä väkeviä juomia itseäni enkä muitakaan ihmisiä varten ja kiitän siis vaan teidänkin tarjouksestanne; nauttia en saata kumminkaan pullostanne.

ISÄNTÄ. Soo'oh! — Noh! — mimmoinen te olette, kosk'ette tahdo sitä hyvää tehdä, että ottaisitte, kun minä ilman naksua tällä kerralla annan? Ottaapa papitkin, jotka ovat parhaita herroja, ja sentähden minäkin toisinaan otan pienen naukun, ja luulin teidän tekevän samoin. Se suuri tukkiherra, jolla kuuluu olevan rahaa niin kuin muutakin paperia, oli viime suvena Mikkolassa ryyppänyt oikein miehen tavalla.

(Juo pullostaan ylpeänä).

TOIVOLA. Kyllä, — kyllä maailma on vielä mustia matoja täynnä, ja kauan saamme taistella viinaa vastaan, tuota hirmuhaltiaa, joka vallitsee ylhäisten hoveissa ja alhaisten hökkeleissä. Kauan saavat raittiuden harrastajat tehdä työtä isänmaassamme ennenkuin kansaamme syvälle juurtunut juoppouden pahe eli salainen kalvava tauti saadaan poistumaan kansastamme.

ISÄNTÄ. Olisiko Toivolalla rahaa minulle antaa? On semmoinen ahtaus rahasta, kun viljakin on halpahintaista, eikä mistään muustakaan saa rahaa.

TOIVOLA. Saatte kyllä sitä, (antaa muutaman setelin), tässä on 20 markkaa.

ISÄNTÄ. Palkollisetkin saavat niin paljon palkkaa, eivätkä sentään tee työtä. Tuskin ansaitsevat siitä ruokansa. Mutta annas, kun pyhä tulee, niin käydäänpä sitte kädet taskuissa ja papirossit suussa kylän kujilla, rengitkin.

(Menee).

TOIVOLA. Kirottu viina! Sinä saastainen heittiö olet heidät turmellut ja turmelet yhä vieläkin; mutta varro vaan, kerran sinun täytyy kuitenkin väistyä. Jos et ennen anna meille voittoa, kun armeijasi ovat niin suuren suuret muka ja sinä itse luulet saavasi vain hallita ja vallita, niin täytyy sinun kumminkin lannistua, koska tohtori Tervejärki saa kansassa parannuksia toimeen.

EMÄNTÄ (Tulee kavalana). Ei minun sovi sentään vähällä Toivolaa pitää. Kuluu leipääkin ja muuta niin paljon. — Toivola on hyvä ja käy syömään sinne toiselle puolelle nyt!

TOIVOLA (Varustautuu lähtöön ja kokoilee papereita pöydällä). Johan me siitä sovimme minun tänne tullessani. Ei siitä nyt puhuta.

(Lähtee).

EMÄNTÄ (Tomuja pyyhkiessään tirkistelee pöydällä oleviin papereihin). Mimmoinen mies se Toivola mahtaa olla? Onkohan se edes mikään herra?

MÄNNISTÖN MAIJA (Tulee kielevänä ja pysähtyy ovipieleen seisomaan kädet ristissä, pyöritellen peukaloitansa toistensa ympäri). Hyvää päivää! Tulin teitäkin kurkistamaan.

EMÄNTÄ. Päivää, päivää! — Minä tässä juuri puhuin itsekseni Toivolasta. Mahtaako se mikään herra ollakaan? Taitaa vaan olla joku maankulkuri, jolla ei ole rahaa, ei muutakaan? Kuka ne kaikki kulkurit tietää nyt tähän aikaan?

MAIJA (Liukaskielisenä). Kaikki tässä nyt herroja on! Ohhoh! Ei sitä sentään juuri niin olla — — —

EMÄNTÄ. Istu! — istu, että saadaan vähän jutella. Sinä olet aina ennenkin pian ihmiset tuntenut.

MAIJA (Seisoo töröttää vaan vielä hetkisen ja katselee milloin emäntään milloin hamettansa). Istua saanut olen. Vai Toivola sen nimi on. Ei herroilla semmoisia nimiä ole. Kyllä minä sitä kohtakin ajattelin, kun se aivan jalkapakassa asemaltakin tuli ja kantoi vielä laukkuansa. Minä se juuri katselin tuota Mattilan Mantan kanssa ja sanoinkin: mikä sällinlortti tuokin on? Niin minä juuri sanoin. Ei ne semmoiset mitään herroja ole. Mikkolan herra, se suuri tukkiherra, jolla rahaa on ja rikas kuuluu olevankin, antoi kyytimiehellensä viime suvena aina ryppyjä, ja sai teijänkin äijä siltä kerran päänsä täyteen. Semmoiset miehet ne vasta herroja ovat. Mitä tuommoiset Toivolat! Jopa minä sitä äijälle sanoin. — Vai Toivola sen nimi on. Vai Toivola, kun nyt vaan muistaisin. Kaikkia niitä teillekin tunkee. Johan minä sitä sanoin.

EMÄNTÄ (Häärää pöydän ääressä). Sanos muuta, Maijakulta. Minä olen ollut koko päivän niin kiukkuinen ja päänikin on kipeä. Ei se pitänyt tuliaisiakaan, ei tuonut myös lahjaakaan; mutta kyllä ylpeä näyttää olevan ja kävelee kuin rovasti taikka pastori. Toista oli sentään Mikkolan herra. Se vasta herra oli. Laukkuryssätkin aina antavat jotakin ja ovat niin erinomaisen ystävällisiä. Luulin minä sitäkin ensin paremmaksi.

On niitä kaikkia tässä maailmassa, ja niin — (kuulostelee ja sanoo hiljaa). Nyt tulee se Toivola.

TOIVOLA (Tulee ajatuksissaan, emäntä ja Maija, molemmat katsoen kieroona, menevät vitkaan näyttämöltä). Kuinkahan minulta mahtaa tässä talossa kulua tämä kesä? Väki näyttää olevan vielä aivan raakaa ja mikä kummallinen akka lienee ollut tuo vieraskin? Olenhan kuitenkin täällä luonnon helmassa, kaukana kaupungin hälinästä, täällä Häneen herttaisessa maakunnassa. Täällä runollisuuden maassa, jossa siintävät selät lainehtivat lehtojen lomissa. Käytän näitä mainioita maisemia hyväkseni, joille sieluni kauan on ikävöinyt.

ISÄNTÄ (Tulee piippunysä suussa ja matala lippulakki päässä). Tulin katsomaan, — kaunis ilma siellä nyt onkin. Satoi hiukan aamulla.

(Istuu ovipieleen nostamatta lakkiansa ja vetelee tuuheita savuja).

TOIVOLA. Se on oikein, että tulette minuakin katsomaan, kun täällä vielä näin yksin olen. (Herkee kirjoitustyöstä ja istu kiikkutuoliin). — — — Tuossa on minun kirjoittamiani kertomuksia, (osottaa

muutamia pöydällä olevia vihkoja) joista luulen saavani 200 markkaa ja tuossa on vihkonen runoelmia, jotka omalla kustannuksellani tuumaan painattaa (ottaa käteensä muutaman vihkon). — Oletteko te kuulleet mitään Elias Lönnrotista?

ISÄNTÄ (Sylkee roimasytkiä). En ole kuullut.

TOIVOLA. Tässä sattuu olemaan juuri edessäni runontapainen, jonka lausuin hänen, kuuluisan kansalaisemme, hautausjuhlassa. Jos suvaitsette ja sallitte, niin minä lausun se teille nyt. (Toivola, lausuu ja isäntä istuu kumarassa haukotellen usein):

Miksi seisoo kalmistolla
Joukko suuri suruissa?
Miksi häilyy kansa tässä
Kyyneleitä vuotaissa?
Mitä mustalla murheen hunnulla
Luonto tässä verhoaa?
Miksi kellot kumajaa,
Kaipaavasti kaikuaa?
Miksi soipi Suomen kannel
Suruisasti näin?
Siksi seisoo surun saatto
Kalman kartanolla nyt,
Kun on meiltä miehistämme
Surman saaliina sortunut
Rakas, hellä Eliaamme mennyt.

Siksi soipi Suomen kannel
Surun virttä haikeaa,
Siksi sykkää sydämemme
Murheen tunteill' ainian.
Pois on mennyt kansanlapsi,
Pois on lasten ystävä,
Pois on sankar' arvollinen,
Siit' on meillä ikävä.

(Isäntä, nostaa päätänsä ja koettaa keskeyttää runonlausuntoa; mutta Toivola vaan innostuneena keskeytymättä jatkaa).

Raskaita kaihon, kaipauksen
Kyyneleitä vuotaa nyt;
Surun sumut, pimeyden pilvet,
Murheen usvat mieleemme
On nyt peittänyt.
Suuri on kaatunut kansalainen,
Kiitänyt kuolon kitahan,
Siitä surevi suomalainen
Häntä seuraten hautahan.

(Isäntä nousee ja ojentelee käsillensä kattoa kohden, viskottelee huokaamalla.) Kyllä kai Toivolalla olisi antaa...

TOIVOLA. (Kuulematta).

Ehkä kutsui Luoja hänen pois
Suomen saloilta kulkemasta,
Vaikk'ei häntä nyt kanssamme ois
Ja vaikka hän herkesi laulamasta,
Elää kuitenkin kaikusa maine,
Versoaa virkeä hedelmä,
Kauan säilyypi oiva aine
Töistä ja toimista ylevä.

(Isäntä on levoton ja istuu taas).

Köyhänä, pieneä, matalassa mökissä,
Sammatin töllissä syntynyt on,
Alhaisna, nöyränä kurjuutta kärsien

Kohosi hän arvohon.
Hän, joka soinnutti
Suomen soissa ja saloissa
Runottaren luomaa kannelta;
Hän, mi ilmoille saatti
Somat Suomen laulut ja veisut
Syntyneet Suomelan sammolta,
Hän on muinaisuutemme henkiin
Herättänyt, elomme, olomme
Pyrintöihin uusiin edistänyt.
Hänen ovat ansiot
Suuret ja monet,
Kansamme, kielemme, kehityksessä;
Hänen ovat muistot
Ja pyhimmät tunteet
Meillekin jalossa merkityksessä.

ISÄNTÄ (Kyhnyttelee molemmin käsin päätänsä ja murisee jotakin sanoakseen; mutta Toivola yhä jatkaa).

Taivahan taatto taitti hänen meiltä
Täysin tuleentuneena tähkäpäänä;
Täytyyhän vihdoin ihmisen
Näiltä murheen mustilta teiltä,
Aavikoilta avaroilta manalahan mennä.

ISÄNTÄ (Haukotellen lähenee lausujaa, ja huutaa). Sopisko Toivolan — — — niin (hiljemmin) — jos passaisi — —

TOIVOLA (Innolla).

Täytyyhän kerran,
Kutsuissa Herran,
Tuonelan kellojen soidessa
Jättää meidänkin
Maallinen maja
Ja taivahasen tuonne pyrkiä.
Jospahan silloin, elämän illoin
Saisimme Eliaan vaunuilla matkustaa!
Muistaos sinä suruinen suomalainen,
Että sulta on kaatunut kansalainen,
Mi työssä, toimessa,
Meistä muista on eroavainen.
Eläös sinäkin nuorukainen,
Pyrkiös nuori nainen
Toivosi samahan satamahan,
Jotta viimein, kun kutsuupi
Luoja tuonelan tuville täältä pois
Onnellisena, autuaana käskeä vois!

ISÄNTÄ (Perääntyy istuimelle pää kumarassa ja katsoo permantoon).
Jassoo, — niin — — —

TOIVOLA (Lausuntoonsa vain vaipuneena hänestä huolimatta jatkaa edelleen).

Pieni kun sinapin siemen,
Suuretki toimmemme ovatki vain,
Jos ei niissä säteile rakkaus Luojaan
Ja maahamme kansaamme ain'. —

Sopispa sentään toivon
Siivillä lentää
Elämän ehtoolla korkeuteen,
Jos ois tullut toivottu turva
Ja iloisella mielellä saisi päästä kirkkauteen.

Kullakin meillä on uskottu leiviskä,

Jot'ei maahan kaivaa saa;
Vaan halulla hartahalla
Tulee meidän sitä kartuttaa.
Työhön on Luoja meidät luonut
Luonnon suurehen salihin,
Maailmaan katoovaan hetkeksi suonut
Valmistuaksemme taivaisihin.

Tänäpäni viettää pohjolan kansa
Sumeata surun juhlallisuutta
Tänäänhän kätketään
Syntymäseurakunnassansa
Mies, minkä arvoa oivallisuutta
Kertoa ei voi kielin.

Lepäös rauhassa
Vaipunut miesi
Äitisi helmassa rakkaassa!
Synnyinmaasi ja kansan liesi
Jo hehkui täydessä tulella.
Eläköön muistosi,
Kasvakoot istuttamat taimesi,
Että niistä rehottaa
Toivokkaat puut!
Kansamme kauan
Muistakoon miestä,
Min nimi on Lönnrot!

ISÄNTÄ (Nousee ja aikoo hitaasti lähteä; mutta kääntyy kuitenkin ovelta takaisin ja tiuskaa äkäisesti).
Ei ne kuulu minuun. Ei semmoiset Lömpruukit. Olikohan se pappikaan edes.

TOIVOLA. Ei hän ollut pappi, mutta kuitenkin vaikutti hän Suomessa paljon enemmän kuin moni pappi. Toisella kerralla selitän hänestä ja hänen töistänsä enemmän.

ISÄNTÄ. Voi maailma sinun turhuuttasi! Vai semmoiset Lömpruukit? — — Eikö Toivolan passaisi antaa rahaa meidän pojalle, kun hän kävi viemässä Toivolan kirjan?

TOIVOLA. Minä annoin hänelle jo 10 penniä. Tässä on vielä 5 penniä.

ISÄNTÄ. Tarvitsisin minä myös rahaa, kun palkollisetkin maksavat niin paljo ja vilja on vallan halpaa.

TOIVOLA (Kiivaasti). Aina vaan ruikutatte! Myykää talonne, jotta saatte rahaa!

ISÄNTÄ. Ei nyt taida olla kellään niin paljo rahoja, kuin minä tahdon talostani.

TOIVOLA. Kuinka paljo tahdotte?

ISÄNTÄ. 20,000 markkaa ja hyvät harjaiset.

TOIVOLA. Eiköhän 10,000 markkaa piisaisi!

ISÄNTÄ (Halveksuen). Ei suinkaan Toivola ostaisi, vaikka minä myisin taloni 10,000 markallakin. Ei teillä niin paljoa rahoja ole.

TOIVOLA. Ehkäpä niitä on sentään.

ISÄNTÄ (Ylpeästi). Tässä on käsi (lyö kädellään Toivolan käteen); jos Toivolalla vaan on 10,000 markkaa, niin minä annan koko taloni teille. Saatte vielä mummovainajan vanhan satulan ja mustan kissan.

(Samassa tulee kaksi talonpoikaista miestä
piiput suussa näyttämölle).

TOIVOLA. Hyvä! No niin! Kuulkaa nyt miehet, että tämä isäntä myy heti minulle talonsa 10,000 markasta!

ISÄNTÄ. Kyllä minä annan taloni teille, kun Toivola vaan kohta antaa rahat, ne 10,000 minulle.

TOIVOLA. Jahah! — Kauppa on siis selvä pitemmittä mutkitta (ottaa setelilompakon laukustaan ja lukee niitä). Tässä näitä on.

(Lukee 10,000 markkaa).

ISÄNTÄ (Hämmästyen). Oijoi! Kuka olis' uskonut? — — Ja paljaita 500 markan seteliä!

TOIVOLA. Rahat saatte nyt siis ja minä saan talon, kuten puhuttu on.

(Antaa rahat isännälle).

ISÄNTÄ (Kyhnyttää päätänsä ja ottaa vastahakoisesti rahat). En minä sentään nyt tiedä.

TOIVOLA (Leikillisesti). Kyllä minä tiedän ja nämä vieraat miehet myös tietävät, jotta kauppa on selvä. Eikö niin?

VIERAAT MIEHET (Yhteen ääneen). Jaa'ah, kyllä se niin on, kuin herra sanoo.

TOIVOLA. Minä olen ollut ennen aivan köyhä ja ryypiskellyt joskus hiukan väkeviä juomiakin. — Mutta olen noin 10 vuotta ollut maistamatta niitä ja olen sen ajan kuluessa säästänyt 10.000 markkaa, joilla nyt sain ostaa tämän talon.

ISÄNTÄ (Päätävästi). Minä annan rahat teille takaisin.

TOIVOLA. Antakaa vaan, jos tahdotte; mutta minä en anna taloa, sillä onhan kauppamme ollut aivan selvä. "Sanasta miestä, sarvesta härkää", sanoo suomalainen sananlasku.

ISÄNTÄ. Minun täytyy sanoa tämän asian vaimolleni. (Menee, suutuksissaan ja pudottaa taskustaan setelitukun näyttämön lattialle).

TOIVOLA (Vakaasti). Siinä nähdään, mitä juoppous, raakuus, tuhma ylpeys ja ahneus voivat vaikuttaa. Tämä isäntä nyt esimerkiksi on luullut yksinänsä vain saavansa hallita ja vallita. Hän näkyy kunnioittavan ihmistä rikkautensa mukaan. Minua on hän pitänyt köyhänä, ja semmoisena siis vallan arvottomana. — — Nyt saa hän kuitenkin kerran nähdä, "ettei ole koiraa karvoihin katsomista".

(Isäntä tulee samassa juosten näyttämölle ja emäntä samoin perässä, hutkien miestänsä luudalla selkään sekä tyttö viimein hitaasti, itkien, silmiänsä pyyhkien).

EMÄNTÄ (Yhä lyödessään). Vai sinä, — senkin lurjus! — Ilman minun lupaani. — — — Jaa'ah!

TOIVOLA (Kiivaasti). Hyvät ystävät! Ei täällä tämmöistä elämää tarvita. Kyllä se näytös saa olla näyttämättäkin. Älkää toki tänne tulko tappelamaan.

(Vie isännän lavalta ja emäntä, aina vaan lyöden miestänsä luudalla ja puhkien, seuraa hänen kintereillänsä).

TYTTÖ (Itkien). Minun täytyy sitte lähteä kotoani, rakkaasta syntymäkodistani. Oi! Voi!

TOIVOLA (Palatessaan iloisesti ja tyttöön katsoen). Älä sure impi ihanainen. Minulla on nyt tässä talossa emännän virka avoinna. — Jos haluat kanssani jakaa elämän ilot ja surut, niin katsahda tänne ja anna kätesi minulle ja minä annan sydämeni ikuisesti sinulle.

(Tyttö horjuu, kallistuu hieman Toivolaa kohden ja antaa tenhottomasti kätensä Toivolan käteen. Toivola pistää sen kainaloonsa ja alkaa laulaa säveleellä: "Sä pohjolan maa").

Siis omani sä olet
Täällä maailmass',
Sun tuoni yksin voipi
Multa ryöstää.
Se siunaus seuratkoon
Hautahan ast', kun vanhempasi
Meille kerran myöntää.
Kun vanhempasi meille kerran myöntää.
— Sulle käteni mä tarjoon ja sydämeni
Ja omanasi tahdon aina olla.
Sua lempiä pyydän mä kaiken ikäni
Ja elää aina luonas' sovinnolla
Ja elää aina luonas' sovinnolla.

(Toivola ottaa Selman vasemman käden omiin käsiinsä ja laulaa' yhä):

Nyt lyökäämme kättä
Ja onni verraton seuratkoon
Elämämme tietä
Ja rakkaus, kuin käskyistä
Suurimpi on,
Se kaikkialla.
Ohjatkohon meitä!
Se kaikkialla
Ohjatkohon meitä!

(Esirippu laskee).

Kolmas näytös.

(On sama huone, kuin toisessa näytöksessä. Perhe istuu sovinnossa teepöydän ääressä, juoden juomalaseista ja kahvikupeista teetä nisuleivän kanssa. Emäntä kaataa laseihin ja kuppeihin sillin tällöin teetä. Selma istuu neuloen Toivolan vieressä kainona.)

Edelliset henkilöt, paitsi vieraita miehiä.

TOIVOLA (Isännälle). Itsekin jo mahdatte ymmärtää kotimaisen teollisuuden arvoa?

ISÄNTÄ. Minä olen aina sanonut, että puhdas paloviina on parempi, kuin ulkoa tuodut konjakit, viinit, rommit ja sampankaljat ja muut kalliit juomat. — —

TOIVOLA. Puhumatta väkijuomista, jotka kerrassaan joutavat muinaismuistojen sekaan, käytetään meillä äärettömän suuri paljous ulkomaisia nautintoaineita ja teollisuuden tuotteita. Niiden sijaan pitää kotimaiset ainekset päästä, jotta saadaan rahoja pysymään omassa maassa. Tämä kotimainen puolukan lehdistä valmistettu tee esimerkiksi on kyllä terveellistä ja hyvänmakuista ja kaikin tavoin edullisempaa, kuin kallis kahvi, joka miljoonia markkoja on maastamme tyhjentänyt ja vieläkin tyhjentää, jos ei vaan sen nautinnosta luovuta.

MÄNNISTÖN MAIJA (Tulee hämmästyneenä). Hyvää iltaa! Oikein tuulinen ilma siellä nyt on.

EMÄNTÄ (Hyvitellen puuhaa kuppien ja lasien parissa). Kah Maijaa! Eipä sinua taas ole näkynyt.

MAIJA (Mulauttaen katseensa pöydän puoleen, peukaloitansa pyörittää).
Niin, mitäs tuosta köyhän ihmisen käymisestä rikkaissa.

EMÄNTÄ. Istu nyt tännemmäksi ja juo kanssamme kuppi teetä.

(Tarjoo hänelle sitä kädestänsä ynnä leipää).

MAIJA (Maija on lykkäävinään kuppeja luotansa; mutta samalla nuolee huuliansa ja pitää kiinni teevadista). Ei sitä nyt minulle olisi tarvinnut. — Tulin muutoin vaan, kun hiukan asiaa on maisterille. En tiedä puhunko sitä?

TOIVOLA. Juokaa kursailematta! Kyllä se hyvää on. Puolukan lehdistä se on valmistettu. Parempaa se on, kuin kahvi.

EMÄNTÄ (Naurahtaa). Ann'tieks' ett' se on hyvää; mutt' se on terveellistä.

MAIJA (Puhaltelee, kaataa juomaa kupilta teevatiin ja alkaa sitä ryystiä suuhunsa). Kyll' tätäkin juo, kun siihen tottuu. — — Tulin kuulemaan maisterilta yhtä asiaa.

(Antaa kupin emännälle).

TOIVOLA. Mikä se on? Sanokaa vaan!

MAIJA (Liukkaasti). Toimittaisiko Toivola, taikka maisteri, minun poikani papinkouluun? Ei hänestä ole muihinkaan toimiin, kun niin kivulloinen ja muuten saamaton on. Papiksi paras olisi panna koko Jussa, koska hän tekee kaikki työt ylösalaisin. — — — Kansakouluun muutamat rikkaat talolliset lapsiansa ovat panneet; mutta meidän Jussaa ei semmoisiin kouluihin panna. Paljasta pahuutta siellä opetetaan, eikä pääse edes papiksikaan sieltä. Mahdottoman leveät kuvapaperit siellä ovat seinillä (karttoja tarkoittaa) ja niissä on rumia käärmeiden kuvia ja sarvikkaita pirun muotoisia, ja pelit ja kaikki pahanhengen juonet siellä ovat. Papinkouluun Jussa paras on. Saisihan sitte maata paikallaan ja minullekin olisi hauskaa kuulla hänen saarnailevan omassa kirkossa, ja sitte provastin jälkeen pääsisi

papiksi tänne. Jo näin semmoisen unenkin ja unikirja sen selittää hyvin. Tulin nyt kysymään. — — —

TOIVOLA. Kuinka vanha poikanne jo on?

MAIJA (Maija matkien). Kuinkako vanha Jussa on. Kyllä on paras ikä. Kynttelistä on kolmannellakymmenellä. Ei sitä lapsuus enää vaivaa, vaikka ei ole missään koulussa ollut. Hänessä vaan on papillinen henki, jommoinen provastillakin. Jo 12:sta vanhana hän messusi kuin paras pappi.

TOIVOLA. Ei vanhasta tahdo olla konkariksi. Jos hänellä kuinkin ovat hyvät luonnon lahjat, niin sopii koettaa. Mitä miehene on siitä sanova?

MAIJA (lyö kämmeniänsä yhteen). Mitäkö äijä sanoo. Ei hänen tule sanoa mitään. Minun ovat pojat. Jussa pojasta paisuu pappi. Jaskasta tehdään lukkari. Hän sopii hyvin siksi. (Menemäisillään).

Onneakin toivotan ja lykkyä tykö nuorelle parille, koska kuulin kylässä naimiskauppoja maisterin tehneen. Selma on siis jo päässyt herrasväkeen. — Eihän sitä tiedä ihminen, mikä sika porsaasta tulee.

(Poistuu, taaksensa usein vilkkuen).

ISÄNTÄ (Nostaa päätänsä). Minä olen aikaa suuttunut noihin ostoviinoihin ja luulisin olevan parasta kotipolton, ettei tarvitsisi kaikista viinapulloista herroille rahojansa antaa.

EMÄNTÄ (Istuu pöydän ääreen). Olivat kyllä ne kotipolton ajat paremmat. Ei tullut kovin usein kaupunkimatkoja tehdyksi. — — Eivät menneet rahat kaupunkiin.

TOIVOLA (Levottomasti). Voi, voi! — Elkkää nyt aina mässätkö viina-asioista. Ne semmoiset ajatukset hornankattilaan! Ei pidä ajatella koko viinaa. Onhan meillä muutakin miettimistä. Harkitaan nyt vain tulevaisesta taloudestamme. Sen järjestäminen hyvään kuntoon on nyt välttämätön.

ISÄNTÄ (Kynsäsee korvallistansa). Niin, — no — en — minäkään muun vuoksi; mutta kun minulla nyt on hyvin aikaa. Joutaisin kyllä viinapannun vieressä nyt istuskelemaan.

TOIVOLA. Te näytätte olevanne perinjuurin kiintyneet vanhoihin tapoihinne ja niitä on vaikea karkoittaa; mutta oikeus ja kohtuus saa lopultakin rehellisen, kuuluisan ja mainehikkaan voiton. — Mitä minun pikku aviosiippani sanoo tästä kiistasta? Minä luullaksesi olen kaiketi aivan väärässä, kun vastustan vanhempiasi ja kansassa olevaa juoppoutta. Minä mahdan olla semmoinen riiviö, joka en kunnioita vanhoja ihmisiä ja heidän vanhoja hyviä tapojansa, olen varmaan joku antikristuksen lähettiläs, vai miten, kultuseni?

SELMA (Nostaa silmänsä kainosti ja lopettaa ompelutyönsä). Et suinkaan. Minä en niin koskaan ajattele, vaikka olenkin hiukan maailmaa nähnyt ja kovin vähän ihmisiä tunnen — Minulla on kumminkin omatunto. Se sanoo sinun puhuvan totta. Olen myös saanut nuorella iälläni lukea muutamia kirjoja. Niissä vastustetaan viinanhimoa ja juoppoutta. Minun mielestäni ei viina ole tähänkään taloon tuonut rauhaa ja rahaa, vaan surullista riitaa ja toraa. Monta kyyneltä olemme saaneet vuodattaa viinan vuoksi. Usein on uni paennut maatessani, juopuneiden räihinän tähden. Hartaasti haluan viinan ja muiden tarpeettomien nautintojen poistamista. Minulla ei milloinkaan niistä hauskuutta ole, eikä sielulle taikka ruumiille hyvää tule.

TOIVOLA (Innolla). Armaani! — Nuori ystäväni ja tarmokas taistelutoverini! En olisi uskonut, jos en omasta suustasi nyt kuulisi, että sinä käsität asian oikein ja että juominkien hirveät seuraukset jo tunnet. — — Saattoipa joku puustakatsoja kummastella, kun me keskenämme rakensimme n.s. avioliiton ja kun minä muka juoppoutteen taaskin vajonneena sinuun mielistyin samassa talonkaupan tekemisessä, kuten muistat. — — Se oli ainoastaan minun pyhä velvollisuuteni ja tarkoitus sekä luja toivo estää sinua joutumasta pahuuden pauloihin ja elämän harhateille, sillä esimerkiksi, varsinkin vanhempain esimerkiksi on valloittava vaikutus nousevassa nuorisossa. Vanhempain ihmisten juominen eli oikeastaan juopuminen vaikuttaa aina turmiollisesti nuoreen ihmiseen.

EMÄNTÄ (Lähestyy pöytää). Olen minä monesti toivonut jotakin muutosta meidän elämässä. — Nyt näyttää toiveeni toteutuvan, ja sinä lapseni olet jo kumminkin pelastettu. Sitähän olenkin hartaasti odottanut. Näin on sallittu käyvän. Me vanhukset saamme elää rauhassa talouden huolista ja murheista, — elämän iltaa odottaissa. Täyttäkää te toimenne tässä talossa toisella tavalla, kuin me olemme sen tehneet vanhanaikuisella viisaudella. Seuratkoon onni teidän pyrintöjänne ja siunaus olkoon yrityksissänne!

ISÄNTÄ. Selman sanat soivat korvissani niin kummallisesti ja minä tunnen jotakin soimaavaa niissä; mutta myöhäistä se taitaa olla "kuin Ison Liisan rukous". Olen joskus ollut luopumaisillani vanhoista isiltä perityistä juomatavoistani. Ei se kuitenkaan ole tapahtunut. Nyt luovun väkevien nauttimisesta. Kyllä jo ymmärrän. Vanhuus ja kokemus saa minunkin päähäni raittiuden hyödyn. On se vienyt, — viina

on vinyt meiltä monta markkaa. Ei yhtään markkaa ole se tuunut. Kyllä niin on. On kai? Vai eiköst' vai eiköst'.

TOIVOLA (Hartaasti). Siunattu olkoon tuo jalo päätös! Tässä talossa ei siis viina vallita saa. — Luojan avulla hävitkään se naapureistammekin. Sen sijaan saamme kyllä terveellisiä ja ravitsevia nautintoaineita. Viinan hinnalla toimitamme terveysopillista ja muuta hyödyllistä kirjallisuutta asuntoomme. Kahvistakin koetetaan irtaantua, sillä ei sekään ole terveellistä. Parempi hyvänmakuinen yksinkertainen kotimaisista aineista valmistettu juoma on. Sillä tavoin säästämme pienet pennimme kotinurkissa tulevaisuuden varaksi. — Muorilta ja vaarilta ei myöskään ravinto puuttuman pidä, kun vain sovinnossa elämme ja yhteistä hyvää harrastamme.

ISÄNTÄ. Olkoon niin. Saammehan kumminkin ruokaa, jota tietysti tulevakin on näin vähäisestäkin talosta pienelle perheelle. Tuhlaamiseen eivät talon varat riitä. Jos olisin minä säästäväisempi ollut ja ennemmin viinasta luopunut, niin saisin muijani kanssa nauttia vanhoilla päivillämme koottuja varoja; mutta ne ovat menneet. Silmät aukenivat myöhään.

TOIVOLA. Parempi myöhään, kuin ei milloinkaan. Onni on tapahtunut vihdoinkin.

ISÄNTÄ (Liittyneenä Selman ja Toivolan käsiin). Ei meillä hätää tule.
— Kiitollisena toivotan onnea ja menestystä teille molemmille.

TOIVOLA (Selman kanssa käsikkäin). Kiitoksia siitä! Toivokaamme niin!
(Lausuu eli laulaa):

Taisteluun, veli ja siskoni sorja,
Kevät on kaunis ja mieli on norja,
Suomen onnea puolustamaan
Kurjuutta vastaan tappelemaan.

Lemmitkö kansaasi, ystävä kulta?
Toimihin astu! Sen vaativi sulta
Suomesi, kansasi, syntymämaa;
Hyljätä sitä et koskaan saa.

Tiedämme, missä on kansan voima,
Oommehan selvillä, veljeni oiva;
Mutta, jos raakuutta punnitsen,
Tunnumme myöskin juuret sen.

Terveeksi elpyy kansasi suonet,
Turhaan takoovat turman juonet,
Raitis kun kaikki mun kansani on,
Silloin on Suomi jo voittamaton.

Sotahan siis, sinä veikko ja sisko,
Elä kurjuuteen kansaasi — — kisko!
Kiirehdi: tyhjäksi turmion teet,
Monen silmään luot ilokyyneleet.

(Esirippu laskee).

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MAISTERI KESÄVIERAANA: NÄYTELMÄ KOLMESSA
NÄYTÖKSESSÄ ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license,

especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work,

or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to

fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit

card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.